

УДК 342.924

ПРОБЛЕМА ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЯК ОБ'ЄКТА РЕЄСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Людькова К. І.,

аспірант кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація У статті розглянуто особливості реєстрації транспортного засобу, з розкриттям її правової природи у сучасних вітчизняних умовах. Досліджено поняття автотранспортного засобу та його походження. Надано перелік документів для постанови власного транспорту на облік у МРЕВ та ДАІ. Проведено аналіз нормативно-правових актів, який надає можливість не тільки визначитись з основними положеннями проблематики, але і виявив законодавчі неточності та прогалини у цій галузі.

Ключові слова: автотранспортний засіб, адміністративна послуга, державна реєстрація, державна реєстрація автотранспортного засобу, державна реєстрація транспортного засобу, реєстрація, транспортний засіб.

Анотация В статье рассмотрены особенности регистрации транспортного средства, с раскрытием ее правовой природы в современных российских условиях. Исследовано понятие автотранспортного средства и его происхождения. Дан перечень документов для постановки собственного транспорта на учет в МРЭО и ГАИ. Проведен анализ нормативно-правовых актов, который предоставил возможность не только определить с основными положениями проблематики, но и обнаружил законодательные неточности и пробелы в этой области.

Ключевые слова: автотранспортное средство, административная услуга, государственная регистрация, государственная регистрация автотранспортного средства, государственная регистрация транспортного средства, регистрация, транспортное средство.

Annotation In the article the features of registration of the vehicle, with the opening of its legal nature in the modern domestic conditions. The concept vehicle and its origin. Provided a list of documents for resolution of their own transport registered in MREO and GAI. The analysis of regulations, which allowed not only to determine the main provisions of problems, but found legal uncertainties and gaps in the field.

Key words: vehicle, administrative services, state registration, state registration of the vehicle, state registration of vehicle registration, vehicle.

Транспортний засіб є невід'ємною складовою сьогодення, а складність розуміння реєстрації (перереєстрації) транспортного засобу як було так і залишається для кожного автовласника. Саме наявність державної реєстрації є обов'язковою передумовою реалізації прав власників транспортних засобів. Відповідно відкритими залишаються питання стосовно того, ким та яким чином відбувається державна реєстрація (перереєстрація) транспортних засобів в країні, які документи для цього необхідні і куди слід звертатися, для реєстрації своїх прав.

Розгляду державної реєстрації приділяли увагу такі вчені-адміністративісти: А.В. Венедиктова, О.В. Дзери, А.С. Довгерта, А.В. Осипова, А.П. Сергєєв, О.Ю. Скворцова, Е.А. Суханов, Ю.К. Толстого.

Визначення транспортного засобу надається у: Законі України «Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України» від 13 вересня 2001 року № 2681-III [4], Законі України «Про прикордонний контроль» від 5 листопада 2009 року № 1710-VI [5], а також у п. 1.10 Правил дорожнього руху, затверджених Постановою КМУ від 10 жовтня 2001 р. № 1306 [3]. У всіх цих нормативних актах під транспортним засобом розуміється дорожній транспортний засіб, тобто такий транспортний засіб, який рухається по поверхні землі, суші, основними (переважними) шляхами руху яких є дороги [7, с. 10].

Хотілось би звернути увагу на те, що у міжнародних актах України поширено використовується поняття «автотранспортний засіб», що дозволяє розмежувати цей вид транспортного засобу (судна) від інших видів, зокрема відповідні визначення містяться в Угоді між Урядом України та Урядом Монголії про міжнародне автомобільне сполучення (ст. 2) від 27 червня 1995 року, Угоді між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про міжнародне автомобільне сполучення (ст. 2), від 3 березня 1994 року, Угоді між Урядом України і Урядом Республіки Казахстан про міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом (Виконавчий протокол про застосування Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Казахстан про міжнародне автомобільне сполучення, п. 2.1) від 22 лютого 1993 року та ін.

Транспортний засіб – це пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також установленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів [6].

У спеціальному Законі України «Про дорожній рух» [1], яким врегульовано суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначено права, обов'язки і відповідальність учасників дорожнього руху, але на жаль не знайшло свого правового відображення визначення транспортного засобу.

Надаючи розгорнуте поняття «реєстрації» значимо, що це певне внесення в реєстри записів про особу, предметів, фактів з метою обліку та надання їм законної сили.

У свою чергу державна реєстрація – це процес, необхідний для виникнення, зміни, переходу, обмеження і припинення прав власності або інших

прав; це певне «правове регулювання» якому підлягають різні об'єкти власності, в тому числі автотранспортні засоби.

Відомо що транспортні засоби, що не зареєстровані у підрозділах Державтоінспекції забороняються до експлуатації відповідно до законодавства України. На сьогоднішній день саме Закон України «Про дорожній рух» передбачає обов'язкову реєстрацію транспортних засобів в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідні правила затверджені Постановою КМУ від 07 вересня 1998 року № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» [2]. Цим Порядком встановлюється єдина на території України процедура державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку транспортних засобів, під якими розуміються автомобілі, автобуси, а також самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли усіх типів, марок і моделей, причепи, напівпричепи, мотоколяски, інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, а також оформлення та видача реєстраційних документів і номерних знаків.

Власники транспортних засобів та особи, що їх експлуатують на законних підставах, або їх представники зобов'язані зареєструвати (перереєструвати) транспортні засоби протягом десяти діб після придбання (одержання) або митного оформлення, або тимчасового ввезення на територію України, або виникнення обставин, що є підставою для внесення змін до реєстраційних документів.

У статті 37 Закону України «Про дорожній рух», забороняється експлуатація незареєстрованих (неперереєстрованих) транспортних засобів. Отже, правові наслідки відсутності державної реєстрації транспортного засобу прямо передбачені чинним законодавством та полягають в обмеженні можливості використовувати річ (експлуатувати). Відповідно до Закону України «Про дорожній рух», відсутність державної реєстрації прямо не впливає на можливість здійснення інших цивільних прав та обов'язків, зокрема права розпорядження річчю.

Відомо, що державна реєстрація це різновид адміністративної послуги, і багато вчених-адміністративістів схожі у своїх поглядах стосовно позначеного питання, але цей момент доволі дискусійний у частині віднесення державної реєстрації саме до різновиду послуг.

Після придбання фізичною або юридичною особою транспортного засобу виникає прямий обов'язок зареєструвати його. Державна реєстрація автотранспортного засобу – це система юридичних та технічних дій із закріплення прав власників транспортного засобу та користувачів транспортного засобу відповідно до чинного законодавства, на основі документів, що підтверджують ці права.

Реєструються транспортні засоби за юридичними та фізичними особами в реєстраційно-екзаменаційних підрозділах Державтоінспекції, а ті, що належать декільком фізичним або юридичним особам (співвласникам), за їх письмовою заявою

реєструються за однією з таких осіб [8, с. 185-186]. З боку уповноважених на те осіб розпочинається реєстраційне провадження, тобто діяльність щодо розгляду та вирішення індивідуальних справ, які мають безспірний характер. Тобто виникає **регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації, у ході якої вирішується ряд окремих питань; ознаками якого виступають:** послідовність дій публічних органів управління з прийняття юридичного рішення та видача відповідного документу; множинність суб'єктів, які правомочні здійснювати реєстраційну діяльність; сторони реєстраційного провадження; можливість оскарження рішення; нормативно-правові акти які регулюють цю діяльність; визначений законом особливий порядок проведення кожного, окремого реєстраційного провадження.

Державна реєстрація транспортних засобів проводиться підрозділами Державтоінспекції з метою здійснення контролю за відповідністю конструкції та технічного стану транспортних засобів установленим вимогам стандартів, правил і нормативів, дотриманням законодавства, що визначає порядок сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), використанням транспортних засобів в умовах воєнного і надзвичайного стану, а також для ведення їх обліку та запобіганню вчиненню щодо них протиправних дій.

Порядок державної реєстрації транспортних засобів передбачає внесення в реєстраційні документи відомостей про заборону відчуження і передачі права користування і (або) розпорядження транспортними засобами, дату їх зворотного вивезення та інші обмеження, що встановлюються органами доходів і зборів.

Необхідною умовою при державній реєстрації транспортного засобу є певний перелік дій, які повинен здійснити власник засобу, без виконання яких здійснити реєстрацію є неможливим. Ця особливість прямо вказує на примусовий характер виконання цих дій.

По-перше, особа повинна надати перелік документів задля постанови власного (новоприбаного) транспорту на облік у МРЕВ та ДАІ:

1. Документи на автомобіль: - довідка-рахунок, виписана на ім'я майбутнього власника транспортного засобу; - вантажно-митна декларація; - сертифікат відповідності; - дилерський договір з постачальником; - акт прийому-передачі автомобіля; - транзитні номери на автомобіль; - поліс ГО; - ксерокопія гарантійного листа з банку (якщо автомобіль купується в кредит).

2. Документи, що засвідчують особу нового власника транспортного засобу:

Фізична особа: - ксерокопія і оригінал паспортних даних, ідентифікаційний код з податкової; ксерокопія паспортних даних осіб, яких власник хоче вписати на право керування транспортним засобом на законних підставах (мати / батько, чоловік / дружина, брат / сестра);

Юридична особа: - свідоцтво про реєстрацію компанії; - код ЄДРПОУ; - статут компанії; - наказ про призначення відповідального за транспортний

засіб; - код автогосподарства (код АТП); - договір з АТП.

У результаті реєстрації, особа отримує такі документи на автомобіль:

1. Постійний пластиковий техпаспорт, встановленого зразка;
2. Державні номерні знаки;
3. Талон технічного огляду (талон ТО);
4. Квитанцію про оплату транспортного збору за 1 рік (для фізичних осіб).

Але якщо є необхідність постанови на облік б/у автомобіль у МРЕВ, ДАІ, то особа повинна надати такий пакет документів:

1. Документи на автомобіль: - техпаспорт на автомобіль, який вже знятий з обліку; - транзитні номери на автомобіль; - поліс ГО; - біржовий договір купівлі-продажу (біржова угода); - експертний акт оцінки автомобіля; - ксерокопія гарантійного листа з банку (якщо автомобіль купується в кредит).

2. Документи, що засвідчують особу нового власника ТЗ:

Фізична особа: - ксерокопія і оригінал паспортних даних, ідентифікаційний код з податкової; - ксерокопія паспортних даних осіб, яких Ви хочете вписати на право керування ТЗ на законних підставах (мати / батько, чоловік / дружина, брат / сестра); - нотаріально завірена генеральна довіреність на автомобіль, якщо колишній власник керував ТЗ на її підставі.

Юридична особа: - свідоцтво про реєстрацію компанії; - код ЄДРПОУ; - статут компанії; - наказ про призначення відповідального за ТЗ; - копія коду автогосподарства (код АТП); - копія договору з АТП;

3. Обов'язкові присутність автомобіля в органах МРЕВ, ДАІ для огляду автомобіля експертом і для проходження діагностики.

У результаті реєстрації особа отримує той самий перелік документів як і у випадку з новопроданим транспортним засобом.

Важливу функцію виконує державний облік зареєстрованих транспортних засобів, що передбачає реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання і передачу інформації про такі засоби та відомостей про їх власників, які вносяться до Єдиного державного реєстру Державтоінспекції [8, с. 185-186].

З.В. Нікітіна зазначає, що забороняється зняття з обліку транспортних засобів, стосовно яких є ухвала суду про накладення арешту або заборону зняття з обліку чи постанова слідчого або державного виконавця про накладення арешту, а також транспортних засобів, що є речовими доказами у кримінальній справі і приєднані до неї постановою особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора або ухвалою суду [9].

Забороняється зняття з обліку транспортних засобів, що:

- зареєстровані за неповнолітніми особами без письмової нотаріально засвідченої згоди батьків (усиновлювачів) або піклувальника і дозволу органу опіки та піклування;

- одержані через органи соціального захисту населення або управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, без письмового розпорядження зазначених органів;

- придбані у розстрочку без надання відповідних документів про остаточний розрахунок.

Таким чином, одним з важливих моментів є правове закріплення визначення «транспортного засобу» у Законі України «Про дорожній рух», адже невизначеність у спеціальному нормативно-правовому акті ключових понять вказує на законодавчу недосконалість. Також, на наш погляд, є абсолютно не правильним твердження стосовно розуміння «державної реєстрації транспортного засобу» як послуги, оскільки вона по своїй правовій природі виступає примусом. Державна реєстрація транспортного засобу тягне за собою низку обов'язкових до виконання дій, без виконання яких вважатися дійсним вона не буде. Тому вважати державну реєстрацію транспортного засобу послугою є некоректним, по своєму змісту вона є примусовим заходом. А наявність державної реєстрації є обов'язковою передумовою реалізації прав власників транспортних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 року №3353-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>

2. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших привірваних до них транспортних засобів та мопедів: Постанова КМУ від 07 вересня 1998 р. №1388 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1388-98>

3. Про затвердження правил дорожнього руху: Постанова КМУ від 10 жовтня 2001 р. №1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1306-200>

4. Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що возяться (пересилаються громадянами на митну територію України): Закон України від 13 вересня 2001 року №2681-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/annot/2681-14>

5. Про прикордонний контроль: Закон України від 5 листопада 2009 р. №1710-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1710-17>

6. Никитина З.В. Государственная регистрация прав на дорожные транспортные средства. / З.В. Никитина // управление проектами, системный анализ и логистика. – К.: НТУ. – 2013. – Вып. 12.

7. Осипова А.В.. «Проблемні питання державної реєстрації прав на нерухоме майно та угод з ним» / А.В. Осипова // Нотаріус. – 2007. – № 6. – С. 10.

8. Суханов Е.А. Обмежені речові права / Е.А. Суханов // Журнал «Господарське право». – №9, 1995. – С. 185-186.

9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [C:/Users/пользователь/Downloads/Upsal_2013_12_38%20\(4\).pdf](C:/Users/пользователь/Downloads/Upsal_2013_12_38%20(4).pdf)